

Mustaqillik huquq demakdir

Ўзбекистон

1997-yil 27-avgustdan chiqqa boshlagan

www.huquq-gazeta.uz

2016-yil 14-yanvar, №2 (991)

Ватан ҳимояси муқаддас, шарафли ва масъулиятли бурч

14 январь — Ватан ҳимоячилари кунини ҳамда Қуролли Кучларимиз ташкил этилганининг йигирма тўрт йиллиги байрами юртимизда кенг нишонланмоқда. Бу кунни катта шодибаналар билан, ўзида эзгу гоя ва чуқур маъно-мазмун касб этган ширлар остида кенг қамровли ташкилий-амалий, маънавий-маърифий ва тарғибот-ташвиқот тадбирларини мужассам этган ватанпарварлик ойлиги миқёсида қарши олиш яхши анъанага айланган. Зеро, Ватан ҳимоячилари кунини биз учун энг улуғ айёмлардан бири каби қалбимиздан чуқур жой олган.

Бу йилги Ватан ҳимоячилари кунини ҳам Ўзбекистон Республикаси Президенти, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондонининг 2015 йил 9 декабрь кунги "Ватан ҳимоячилари кунини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги Фармойишига асосан мамлакатимиз миқёсида "Таянчим ва сунянчим, фахру ифтихоримсан, муқаддас Ватан!" шiori остида кенг нишонламоқдамиз.

Мустақиллик йилларида Қуролли Кучларимиз жадал суръатлар билан ривожланди ва бу жараён изчиллик билан давом этмоқда. Миллий армиямизни ташкил этиш ҳамда ислох қилишга доир қонун ҳужжатлари меъёрлари ҳаёtda ўз ижросини топди ва бугун энг тинчликсевар мақсадларда фақат мудофаа учун фаолият кўрсатадиган Ўзбекистон Армияси шаклланди. Бу оддий ҳақиқатни Қуролли Кучларимизнинг нуфузи ва қудратидан фахр-ифтихор туйиб, юз-кўзларидан кўтаринки руҳ ва миллий гурур уфуриб турган ҳарбий хизматчиларнинг, Қуролли Кучлар сафида муқаддас бурчинини ўтаб қайтган ёки хизматга боришга шайланмаётган минг-минглаб йигитларнинг, уларни дуолари билан қўллаб-қувватлаётган ота-оналару ёши улуғ кексаларимиз-

нинг, сеvimли ёрининг хизматдан қайтишини интиқ кутаётган аёлларнинг, ҳарбий акаларига ўхшаб Ватанига содиқ фарзанд бўлиш иштиёқида униб-ўсиб келаётган ёш авлоднинг, қўйингки, бутун халқимизнинг байрамонга кайфиятидан ҳам яққол сезиш мумкин.

Таъкидлаш ўринлики, 1991 йил 31 август кунини халқимиз мустақилликни, таъбир жоиз бўлса, ҳеч қачон ҳеч кимга қарам бўлмаслик, ҳеч кимдан кам бўлмаслик, ўз кучи, билими ва салоҳиятига таяниб, ўз тақдири ва тараққиёт йўлини белгилашдек мутлақ ҳуқуқни, истиқлолга эришиш ва бу орқали фаровон кунларга етиш истаги армон бўлиб ўтиб кетган аждодларимизнинг асрий орзу-умидларини амалда рўёбга чиқариш ҳуқуқини қўлга киритди. Албатта, ўзининг бундай ҳуқуқларини авайлаб-асрай олмайдиган, ҳимоя қила олмайдиган халқни том маънода мустақил деб бўлмайди.

Президентимиз, Қуролли Кучлар Олий Бош Қўмондонини Ислам Каримов Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганнинг 23 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги "Асосий вазифамиз — жамиятимизни ислох этиш ва демократлаштириш, мамлакатимизни модернизация қилиш жараёни-

Mustaqillik huquq demakdir

Ўзбекистон

Парламентда

Ҳуқуқий механизмларни чуқурлаштириш йўлида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Депутатлар жамият ҳаётининг турли соҳаларида амалга оширилаётган ислохотларни чуқурлаштиришга қаратилган бир қатор қонун лойиҳаларини кўриб чиқдилар.

Парламент қуйи палатасининг мажлиси кун тартибига киритилган масалалар аввалроқ сиёсий партиялар фракциялари ва Ўзбекистон Экологик ҳаракатининг депутатлар гуруҳи йиғилишларида атроф-муҳитни янада такомиллаштиришга қаратилган таклифлар ва тавсиялар ишлаб чиқилган эди. Депутатлар "Қон ва унинг таркибий қисмлари донорлиги тўғрисида"ги Қонунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги қонун лойиҳасини биринчи ўқишда қабул қилдилар.

Мазкур қонун лойиҳаси донорларнинг бир марта олинмаган донорлик қони ҳажми меъёрини ва қон топириши даврийлигини тартибга солиш, шунингдек текинга қон топираётган шахсларни қўшимча моддий рағбатлантириш йўли билан республикада донорликни янада ривожлантиришга қаратилган нормаларни кўзда тутди.

Шундан сўнг депутатлар муҳокамага "Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги янги тахрирдаги қонун лойиҳаси биринчи ўқишда тақдим этилди.

Амалдаги қонун қабул қилингандан буён 22 йилдан зиёд вақт ўтди. Ўтган давр моабайнида меҳнатни муҳофаза қилиш масалаларини тартибга солувчи, ушбу соҳада замонавий талабларни белгилувчи қўллаб-қувватловчи ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди. Ҳужжатнинг мақсади қонун нормаларини янги қабул қилинган қонунлар ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар талабларига мувофиқлаштиришдан, ташкилотларда иш берувчининг ва ходимларнинг меҳнатни муҳофаза қилиш талабларини бажариш бўйича масъулиятини оширишдан, махсус ваколатли давлат органининг, давлат ташаббуслари ва раҳбарликларини меҳнат шaroитлари ва меҳнатни муҳофаза қилиш юзасидан тегишли назоратни таъминлаш борасидаги вазифаларини белгилашдан иборатдир.

Қонун лойиҳаси халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари ва нормаларини, меҳнатни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги соҳасидаги Халқаро меҳнат шaroитларининг конвенциялари ва тавсияларини, 20 дан зиёд чет эл, шу жумладан, Европа Иттифоқи мамлакатлари, Япония, Жанубий Корея ва

бошқа давлатларнинг тажрибасини инобатга олган ҳолда меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича амалдаги норматив базани такомиллаштиришга қаратилган.

Депутатлар мазкур қонун лойиҳасининг меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасидаги долзарб масалаларни ишлаб чиқаришда муҳим аҳамиятга эга эканлигини таъкидлашди.

Парламентнинг қуйи палатаси аъзолари "Табийи монополиялар тўғрисида"ги ва "Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритишни назарда тутувчи қонун лойиҳасини муҳокама қилиш билан ўз ишларини давом эттирдилар.

Қонун лойиҳасида давлат ва ҳўжалик бошқарув органлари, тадбиркорлик субъектлари ҳамда хусусий мулк эгалари, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамоат бирлашмалари томонидан монополияга қарши давлат органининг ва бошқа назорат органларининг қарорини (курсатмасини) ижро этишни тўхтатиб туришни сўраб нафақат суд органларига, балки бўйсунмиш тартибда юқори турувчи органга ҳам шикоят қилиш ҳуқуқи кўзда тутилмоқда. Унга кўра судга шикоят берилганида устидан шикоят қилинаётган қарорни ижро этиш суднинг қарори қонуний кучга киргунинга қадар тўхтатиб турилади. Ушбу қонун лойиҳаси тадбиркорлик субъектлари ҳамда истеъмолчиларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ишонли ҳимоя қилиш орқали республикамизда бизнес муҳитини яхшилаш, тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатларини таъминлаш имконини беради.

Шунингдек, депутатлар "Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартишлар киритиш ҳақидаги масалани кўриб чиқдилар.

Муҳокамалардан сўнг депутатлар қонун лойиҳаларини концептуал жиҳатдан маъқуллаб, биринчи ўқишда қабул қилдилар. Масъул қўмиталарга қонун лойиҳаларининг депутатлар, мутахассислар ва экспертлардан келиб тушган таклифларни инобатга олган ҳолда кейинги ўқишда кўриб чиқиш учун тайёрлаб вазифаси топширилди.

Ўз мухбиримиз

Шухрат УЗАКОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Бош прокурорининг ўринбосари —
Ўзбекистон Республикаси
Ҳарбий прокурори

рини янги босқичга кўтаришдан иборат" номили маърузасида таъкидлаганларидек: "Олдимизда турган улкан вазифаларни, амалга ошираётган ислохотларимизни янада чуқурлаштириш ва манتيқий яқинига етказиш биз учун олдин ҳам осон бўлмаган, бугун ҳам катта синовдир.

Айни шундай тарихий имкониятни қўлимиздан чиқариш — бу нафақат бугунги авлодимиз, балки келажак авлодлар олдида ҳам хиёнат бўлур эди. Бундай имкониятни биз ҳеч қачон ҳеч кимга бермаймиз".

Ҳуқуқларимизни ишонли ҳимоя қилиш истиқлолни, эркинлик-у ҳурлигимизни ҳимоя қилиш деганидир. Зеро, мустақиллик аталмиш энг улуғ орзуларимиз рўёби мужассам бўлган буюк неъматни асраш ҳар биримизнинг зиммамиздаги муқаддас бурч ҳисобланади.

Бу борада она Ватанимиз мудофааси йўлида фаолият юритаётган Қуролли Кучларимиз ва унинг сафларида тун-у кун хизмат қилаётган ҳарбий хизматчиларимиз алоҳида эътирофга лойиқ.

Яхши эслаймиз. Муҳтарам Президентимизнинг бевосита ташаббуслари ва раҳбарликлари остида 1992 йил 14 январда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Парламентининг тарихий аҳамиятга молик қарори билан мамлакатимиз ҳудудидаги барча ҳарбий тузилмалар Ўзбекистон тасарруфига ўтказилди.

[Давоми 4-бетда]

Эътиборсизликка йўл қўйиб бўлмайди

Мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, одам савдосининг олдини олиш, унга қарши курашиш, фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш борасидаги чора-тадбирлар давлат сиёсати даражасигача кўтарилган. Хорижлик экспертлар ҳам айрим давлатларда одам савдосига қарши курашишнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашга ҳали ҳам етарли эътибор қаратилмагани ҳолда, Ўзбекистоннинг бу борадаги тажрибаси эътирофга лойиқ эканини алоҳида таъкилламоқдалар.

борасидаги чора-тадбирларни такомиллаштириш бўйича аниқ вазибалар белгиланиб, амалга оширилмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 2008 йил 8 июлдаги "Одам савдосига қарши курашиш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори билан Одам савдосига қарши курашиш бўйича Республика идоралараро комиссияси тўғрисида, унинг таркиби ва Низоми тасдиқланди. Шунингдек, ушбу комиссиянинг асосий вазибалари белгилаб берилди.

Прокуратура органлари томонидан ҳам одам савдосига қарши курашиш борасида муайян ишлар амалга ошириб келинмоқда. Жумладан, Чортоқ туман прокуратураси томонидан вилоят прокуратурасининг иш режасига мурофий, Ўзбекистон Республикасининг "Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида"ги Қонуни ва унга оид бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ижроси, шунингдек, ноқонуний миграциянинг олдини олиш билан боғлиқ фаолиятга алоҳида эътибор қаратган ҳолда Одам савдосига қарши курашиш бўйича идоралараро туман комиссияси, ички ишлар бўлими, тиббиёт бирлашмаси, "Маҳалла" хайрия жамоат фонди туман бўлими, Бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш маркази ҳамда "Камо-

лот" ЁИХ туман кенгашида текшириш ўтказилди.

Текширишлар комиссияси томонидан 2015 йилнинг ўтган даври мобайнида мазкур қонун ва масалага доир бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ижросини амалга оширишда ижобий ишлар билан бир қаторда камчилик ва қонунбузилиши ҳолатлари мавжудлигини кўрсатди.

Аввало, шуни алоҳида қайд этиш жоизки, ҳудудий комиссияда Одам савдосига қарши курашиш бўйича Республика идоралараро комиссиясининг қарорлари мунтазам ўрганиб борилмаган. Натижада уларни амалиётга қўйиш татбиқ этиш чоралари қўрилмаган, қарор талаблари тўлиқ ижро этилмаган. Жумладан, комиссиянинг 2008 йил 23 июлдаги қарори билан тасдиқланган "Одам савдосига қарши курашиш бўйича ҳудудий идоралараро комиссияси тўғрисида"ги Низомда ҳудудий комиссиялар фаолияти доимий асосда юритилиши, унинг мажлислари заруриятга кўра, бироқ ҳар чоракда камида бир маротаба ўтказилиши белгилаб қўйилган бўлса-да, ҳудудий комиссия томонидан бу талаб таъминланмаган.

Ҳудудий комиссия томонидан республика ва вилоят идоралараро комиссияларнинг қарорлари тўлиқ ўрганилмагани ва тегишли чора-

тадбирлар белгиланмагани боис, 2015 йил 1 ва 2-чоракларида ўтказилган ақсарият йиғилиш муҳокамасига бир хил масалалар киритилиб, комиссия аъзоларига аниқ вазибалар юклатилмаган. Қолаверса, комиссия томонидан доимий яшаш жойидан узоқ мuddатга чиқиб кетганлар ҳамда қайтиб келганлар бўйича тахлилий фаолият етарли йўлга қўйилмаган.

Шунингдек, текширишлар жараёнида туман ИИБ томонидан профилактик ҳисобда турган шахслар билан ишлаш механизми самарали ташкил этилмаган. Натижада муқаддам судланганлар доимий яшаш манзилларидан узоқ мuddатга хорижга чиқиб кетишган.

Бундан ташқари, вилоят ҳокими, вилоят прокурори, МХХ ва ИИБ бошлиги томонидан 2015 йил 9 февралда тасдиқланган "Наманган вилоятида мигрантларнинг аниқ ҳисобини юритишга ташкил этиш бўйича мажмуавий Дастур" ижроси текширилганда ҳам бир қатор камчиликлар мавжудлиги аниқланди.

Аҳоли саломатлигини асраш, туманга турли юқумли касалликлар кириб келишининг олдини олиш, эпидемиологик вазиятни барқарор сақлашда узоқ мuddат хорижга бўлиб қайтган, одам савдосидан жабрланган фуқароларни тиббий кўриқдан ўтка-

Равшанжон АБДУЛЛАЕВ,
Чортоқ туман прокурори

зиш, даволаш ва соғлигини тиклаш муҳим аҳамиятга эга. Бироқ ўтказилган текширишлар туман тиббиёт бирлашмаси томонидан амалга оширилган ишлар ҳам кўнгилдагидек эмаслигини кўрсатди.

Туман тиббиёт бирлашмаси томонидан одам савдоси билан боғлиқ масалалар бўйича бирлашма бош терапевти масъул этиб тайинланган. Тахлиллар эса бу борада умуман иш ташкил этилмаганини кўрсатди.

Бирлашмада юқоридаги қарор талаблари ижросини таъминлаш мақсадида 2015-2016 йиллар учун 8 банддан иборат тадбирлар режаси ишлаб чиқилган бўлса-да, улар бажарилганлигини тасдиқловчи маълумотлар мавжуд эмас.

Ваҳоланки, жорий йилнинг ўтган даврида 728 нафар узоқ мuddатга хорижга кетган фуқаролар қайтиб келган бўлса-да, уларнинг 452 нафари тиббий кўриқдан ўтказилган, холос. Уларнинг 12 нафарида турли касалликлар, 2 нафарида ОИТС касаллиги аниқланган. Шунингдек, 2015 йил давомида туманда 22 нафар одам савдосидан жабрланган шахслар аниқланган бўлиб, уларнинг 3 нафари Одам савдосидан жабрланганларни реабилитация қилиш марказига юборилган, холос.

Бундан кўринадики, бирлашмада тиббий кўрик тўғри йўлга қўйилмаган.

Текшириш якунларига кўра аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш юзасидан Одам савдосига қарши курашиш бўйича туман идоралараро комиссия раиси, туман ИИБ бошлиги, Бандликка кўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш маркази директори ҳамда "Маҳалла" хайрия жамоат фонди туман бўлими раислари номига тақдимнома киритилди.

Ижтимоий ҳамкорлик мустаҳкамланмоқда

Андижонда ОИВ инфекцияси тарқалишининг олдини олишда ижтимоий ҳамкорликни кучайтириш ва мазкур йўналишдаги ишлар самарадорлигини янада оширишга бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.

Вилоят ҳокимлиги ва вилоят ОИТСга қарши кураш маркази ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда "Маҳалла" хайрия жамоат фонди вилоят бўлими, "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят кенгаши вакиллари, маҳалла фуқаролар йиғинлари раислари, оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Ўзбекистон Республикасининг "Одамнинг иммунитет таъминлиги вирус келтириб чиқарадиган касаллик (ОИВ инфекцияси) тарқалишига қарши курашиш тўғрисида"ги Қону-

ни ҳамда Президентимизнинг 2008 йил 26 декабрдаги "Ўзбекистон Республикасида ОИВ касаллигининг тарқалишига қарши курашнинг самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори бу борада муҳим дастуриямал бўлиб хизмат қилаётгани таъкилданди.

— Мазкур ҳужжатлар ижроси доирасида давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигида аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, ОИТС, гиёҳвандлик, кашандалик ва ичкиликбозлик каби иллатлар тарқалишининг олдини олишга қаратилган турли тадбирлар, давра суҳбатлари ташкил этилмоқда, — дейди Андижон вилояти ОИТСга қарши кураш маркази раҳбари Б.Йўлдошев. — "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят кен-

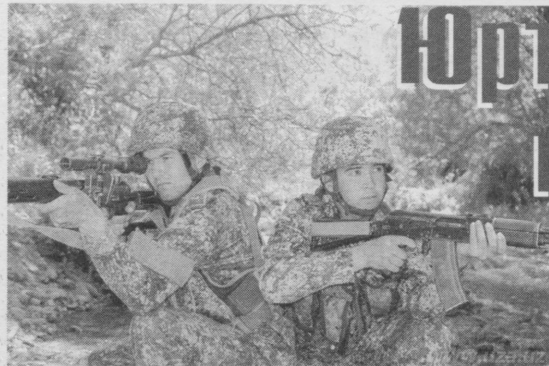
гаши томонидан амалга оширилаётган чора-тадбирлар ҳам ОИТСга қарши курашиш, ёшларга ушбу касаллик, унинг тарқалиши йўллари ва аянчли оқибатлари ҳақида маълумот бериш ва оғоҳ этишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Жумладан, таълим муассасаларида "Биз гиёҳвандликка йўқ деймиз", "Биз, ёшлар ОИТСга қаршимиз", "ОИТСсиз ҳаёт сари" каби мавзуларда турли акциялар, расмлар танловлари ва тарғибот-ташвиқот тадбирлари ташкил этилди. Бозорларда, темир йўл вокзаллари ва аэропортда, аҳоли гавжум жойларда "Нахот — покликда", "Соғлом турмуш — саломатлик гарови", "Умринг хазонга айланмаслиги ҳар кимнинг ўз қўлида", "Соғлом турмуш — бахтли ҳаёт" каби шiorлар остида тарқатма материаллар тарқатилди. Ушбу касалликка қарши курашишда ота-оналар,

ёши улуг инсонлар билан ҳамкорликда ишламоқдамиз.

Аҳоли, айниқса, ёшларнинг тиббий маданиятини юксалтириш, улар ўртасида тушунтириш ишларини кучайтириш мазкур касалликка қарши курашишнинг энг самарали йўлидир. Бу борада оиланинг ўрни муҳим аҳамиятга эга. Ёшларни ушбу балодан асраш учун аввало оила кўргони мустаҳкам бўлиши, унда соғлом турмуш тарзи ҳукм суриши лозим.

Тадбирда ОИТС/ОИВ тарқалишининг олдини олиш, фуқароларнинг ушбу касаллик ҳақидаги тушуноҳ ва билиминини бойитиш, аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш, касалликка чалинган фуқароларни ижтимоий ҳимоя қилиш мавзуларида маърузалар тингланди.

Юртимиз тинчлигининг мустақкам қалқони

Бугун юртимизнинг барча гўшаларида Ватан ҳимоячилари кунни катта тантана билан нишонланади. Дарҳақиқат, ҳарбий соҳада амалга оширилган туб ислохотлар самараси ўлароқ, бундан 24 йил муқаддам ташкил топган Қуролли Кучларимиз бугунги кунда сон жиҳатдан ихчам, ҳаракатчан, замонавий қурол-аслаҳалар билан таъминланган, пухта тайёргарликка эга армия сифатида ўзини намоён этиб, дунёда ўз нуфузи ва ўрнига эга бўлди.

Мамлакатимиз мустақиллиги эълон қилинган кундан эътиборан Президентимиз Ислам Каримов томонидан юртимиз тинчлиги, сарҳадларимиз дахлсизлигини таъминлашга қаратилган муҳим қадамлар қўйилди. Ватан ҳимоячилари кунини миллий байрам сифатида катта тантана билан нишонлаш эса ўзига хос анъанага айланди. Бу байрам биз учун, бутун халқимиз учун миллий байрамларимиз сингари азиз ва муқаддасдир. Бу бежиз эмас, албатта. Сизу бизнинг бугунгидек тинч ва хотиржам ҳаётимиз Қуролли Кучларимиз томонидан ишончли тарзда ҳимоя қилинмоқдаки, ана шундай масъулиятли бурчни сидқидилдан адо этаётган, тараққийтимиз барка-

дорлигига камарбаста бўлаётган ўғлонларимизни ҳар қанча эзозласак арзийди. Зеро, юртимизнинг тинчлиги, фуқароларимизнинг осойишта турмуш кечириши, сарҳадларимиз дахлсизлиги Қуролли Кучларимиз сафида хизмат қилаётган ҳарбийларимизнинг қанчалик сергак ва ҳушёр эканликларига боғлиқ.

Азалдан халқимиз ўзининг мард ва жасур фарзандлари билан фахрланиб келган. Широк, Тумарис, Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик ва буюк соҳибқирон бобомиз Амир Темурлар Ватан остонадан, инсон яшаб, нафас олиб турган ўшадан, инсоннинг киндик қони томган маскандан бошланишини яхши билишган. Шу боис унинг ҳар

бир қарич ери, ҳар бир ҳовуч тупроғини кўзларига тўтиб айлаганлар. Улар юртимиз тупроғини муқаддас билиб, қаерда бўлсалар ҳам Ватан ёди билан нафас олганлар. Ватанимиз сарҳадларини сергаклик билан қўриқлаётган аскар, сержант ва офицерлар томирида ўша мард ота-боболарининг қони оқмоқда.

Армия сафларини мустақкамлаш борасидаги бугунги сиёсат йигитларимиз олдида нафақат жисмоний, балки маънавий жиҳатдан ҳам етук бўлиш вазифасини қўймоқда. Эндликда ҳарбий хизматга қақриллаётган ёшлар аввалги йиллардаги муддатли ҳарбий хизматчилардан мутлақо фарқ қилади. Ҳозирги вақтда мустақкамлик йилларида тугилиб вояга етган, лицей ва коллежларда энг замонавий таълим-тарбия олган йигитлар армия сафларига қақирилмоқда. Улар ахборот ва компьютер технологияларини пухта эгаллаганлар, ҳорижий тилларни яхши биладилар ва энг асосийси — улар ҳаёт ҳақида ўзининг мустақил фикри ва қарашига эга, ахлоқий-маънавий қадриятларни қадрлайдиган ёшлардир.

Мухтарам Президентимизнинг ташаббуслари билан ҳарбий хизматни ўтайдиган йигитларга қатор имтиёзлар берилмоқда. Ҳарбий қисмлар қўмондонлигининг тегишли

тавсияномаларига эга бўлган фуқароларга республиканинг барча олий таълим муассасаларига ўқишга киришда имтиёз берилиши шулар жумласидандир. Бу ёшларимиз учун жуда катта имкониятдир. Яъни қайси аскар Ватан олдидаги ўз бурчини ўтаётган қисмда интизоми ва аъло ҳулқи билан бошқаларга ўрнак бўла олса, унга махсус тавсиянома берилади.

Дарвоқе, бугун вояга етган ҳар бир йигит саралаб, тест синовларидан ўтказиб армия сафига олинаётганлиги тўғрисида қудратли армиямиз таркибини энг жасур, эпчил, чанқон йигитлар ташкил этапти. Армияга кузатиш ва хизматдан сўнг йигитларни қутиб олиш катта тантанаяга айланади бораётгани ота-оналарни ниҳоятда қувонтирмоқда.

Қуролли Кучларимизда олиб борилаётган ислохотларнинг энг муҳим амалий натижаси, ҳеч шубҳасиз, армиядаги ахлоқий-руҳий, маънавий муҳитнинг бутунлай янгиланганида аққол намоён бўлмоқда. Ҳарбий жамоаларда ҳарбий хизматчилар ўртасидаги муносабатлар ва энг асосийси, жамиятимизда армияга ва ҳарбий хизматга нисбатан ёндасуш ва қарашлар бутунлай ўзгарди. Эндликда Ўзбекистон Қуролли Кучлари сафида хизмат қилиш юртимиз фуқароси учун наинки конс-

Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Нуқид»

титудиявий бурч, балки шон-шараф ишига, ҳарбийлик эса мамлакатимиздаги энг нуфузли қасблардан бирига айланди.

Юртимиз тинчлиги, фуқароларимизнинг осойишта турмуш кечириши, сарҳадларимиз дахлсизлиги ҳарбийларимизнинг сергак ва огоҳликларига боғлиқ. Мард ва жасур аскар, сержант ва офицерларимиз Ватан олдидаги муқаддас бурчларини ва мажбуриятларини бир дақиқа бўлсада унутмасдан, шижоат билан хизматни ўтамоқдалар. Негаки, ҳар бир инсон тугилиб ўсган юртини, унинг ҳар бир қарич ерини ардоқлаши, ҳимоя қилиши шарт. Ота-болаларимизнинг ана шундай ўғитини эшитиб камол топган ёшларимиз Ватанин ҳимоя қилишдек бурчларини юксак ифтихор, кеҳсиз гурур билан адо этаётдилар.

Бугунги кунда хизматга отланаётган ҳар бир йигитнинг қалбида Ватанга садоқат, эл-юртига меҳр-муҳаббат муҳимроқ. Ҳарбийликка лойиқ деб топилганидан гурурланади у. Ана шундай меҳр, садоқат ва гурур оталардан болаларга, акалардан укаларга мерос бўлиб ўтапти ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолади.

Жасорат ва матонат мактаби

Тошкент вилояти Чирчиқ шаҳридаги офицерлар уйида Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг 24 йиллиги ва Ватан ҳимоячилари кунига бағишланган маънавий-маърифий тадбир ўтказилди.

Президентимизнинг 2015 йил 9 декабрдаги "Ватан ҳимоячилари кунини байрамига тайёргарлик қўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги Фармойишига асосан Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан ташкил этилган тадбирда ҳарбий хизматчилар, фахрийлар, жамоатчилик вакиллари ҳамда ўқувчи-ёшлар иштирок этди.

Мамлакатимизда ҳарбий соҳада амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар ўзининг юксак самараларини бераётгани, ҳарбий қисм ва таълим муассасаларида ҳарбийлар учун барча зарур шaroит яратилаётгани алоҳида таъкидланди.

Миллий армиямиз ёшларнинг иродасини тоблайдиган, уларни ўз Ватани ва халқига садоқат руҳида тарбиялайди-

ган жасорат ва матонат мактабига айланди. Ўғлонларимизнинг ҳарбий хизматга, бошқача айтганда, эл-юрт тинчлиги ва осойишталиги, осмонимиз мусаффолиги, сарҳадларимиз дахлсизлигини таъминлашга бўлган қизиқиш ва интилиши кучайди.

Конституциямизда Қуролли Кучларнинг ҳуқуқий мақоми аниқ белгилаб берилган. Ўзбекистон Республикасининг "Мудофаа тўғрисида"ги, "Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида"ги Қонунлари Қуролли Кучларимиз ташкилий асосларини ўзида мужассам этган.

Мамлакатимиз мустақиллиги, халқсизлиги ва ҳудудий яхлитлигини таъминлаш, барқарор ва изчил демократик тараққийтимизнинг ишончли кафолати бўлган миллий ар-

миямизни янада такомиллаштириш йўлида улкан ишлар амалга оширилмоқда. Фуқароларнинг муддатли ҳарбий хизматни ўташ шарт-шaroитлари яхшиллангани, бир йилда бир марта қақирувнинг жорий этилгани аскарларнинг хизматни сифатли ўташи ва ҳарбий мутахассисликка ўқиш бўйича дастурларни пухта ўзлаштириши, замонавий ахборот технологияларига оид билимини оширишга хизмат қилмоқда.

— Ватан ҳимоячилари кунини олдида ташкил этилаётган бундай тадбирларда мамлакатимиз Қуролли Кучларида амалга оширилаётган ўзгариш ва янгиликлардан хабардор бўлиш билан бирга, зиммамиздаги улкан масъулиятни ҳам янада теран ҳис қилмоқдамиз, — дейди Чирчиқ гарнизонидagi ҳарбий қисмлардан бирида ўз йигитли бурчини ўтаётган аскар Санжар Турдиев. — Чунки давлатимиз томонидан ҳарбийларга катта имконият ва имтиёзлар берилган. Бу биздан ўз соҳамизнинг етук мутахассиси бўлиб, юртимиз тинчлиги, сарҳадларимиз дахлсизлиги учун фидоийлик қўрсатиб хизмат қилишнинг тақозо этади.

"Таянчим ва суянчим, фахру ифтихоримсан, муқаддас Ватан!" шiori остида ўтказилган тадбирда таниқли санъаткорлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ашула ва рақс ансамблининг концерт дастури намойиш этилди.

Жиззахда Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 24 йиллиги ҳамда Ватан ҳимоячилари кунига бағишлаб "Аскар оналарини шарафлаймиз!" деб номланган тадбир ўтказилди.

Аскарлари ботир, оналари мўътабар

"Таянчим ва суянчим, фахру ифтихоримсан, муқаддас Ватан!" шiori остида Жиззах вилояти ҳокимлиги, хотин-қизлар кўмитаси, мудофаа ишлари бошқармаси ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда муддатли ҳарбий хизматни ўтаётган аскарларнинг оналари, ҳарбий хизматчилар, жамоат ташкилотлари вакиллари, ёшлар, оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Президентимиз раҳнамолигида шакллантирилган профессионал миллий армиямиз юртимиз тинчлиги ва халқимиз осойишталигини таъминлашнинг муҳим омили бўлаётгани таъкидланди. Муддатли ҳарбий хизматга жисмонан ва маънан соғлом, юксак интеллектуал салоҳиятли ёшлар саралаб олинмоқда, намунали хизмат қилган аскарларга олий ўқув юртиларига ўқишга кириш учун имтиёзли тавсияномалар берилмоқда.

Тадбирда ҳарбий қисмлар командирларидан намунали хизмат қилаётган аскар ўғлонларнинг ота-оналарига келган ташаккурномалар ўқиб эшиттирилди. Оналарга эсдалик совғалари топширилди.

— Ватанимиз тинчлигини ҳимоя қилаётган мард аскарларимиз сафида менинг ўғлим ҳам борлигидан фахрланаман, — дейди Жиззах шаҳрининг Заргарлик маҳалласида яшовчи Дилдора Тоштемирова. — Ватан ҳимоячилари байрами арафасида ўғлим Обиджон аъло даражада хизмат қилаётгани ҳақида ташаккурнома олганимда ўзимни дунёдаги энг бахтли она, деб ҳис қилдим. Фарзандларни аъло даражада хизмат қилаётган оналарнинг қувончи Президентимиз раҳнамолигида халқимиз манфаати йўлида амалга оширилаётган оқилона сиёсат самараларидандир. Юртимиз тинч, фарзандларимиз омон бўлиб.

Тадбирда ҳарбийлар ҳаётини олинган видеофильм намойиш этилди. Санъаткорларнинг Ватан, она, мардлик ва жасоратни мадҳ этувчи куй-қўшиқлари барчага завқ-шавқ ўлашди.

Электрон ҳукумат

Авваллари "электрон" атамаси асосан физика фанида, моддаларнинг хусусияти сифатида тасавурида бўларди. Кейинчалик электрон ҳисоблаш машиналари, электрон рақамли имзо, электрон ҳужжат айланиши, электрон тўлов, электрон тижорат, электрон муружаат каби атамалар пайдо бўлди. Юқоридаги атамалар билан боғлиқ муносабатлар мамлакатимизда ҳуқуқий маконга кўчди — соҳани тартибга солувчи ва мустақамлашди қонунлар ва қонуности ҳужжатлари қабул қилинди. Энди навбат электрон ҳукуматга келди — Ўзбекистон Республикасининг "Электрон ҳукумат тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинди.

Қонун шаклан 34 моддадан ўз ичига олган 5 бобдан иборат бўлиб, у электрон хизматларнинг тақдим этилишини янада соддалаштириш ва самардорлигини ошириш учун ҳуқуқий асос яратди. Қонун фуқаролар ҳамда давлат органларига маъмурий юкларни камайтириш имконини беради.

Мутахассисларнинг электрон ҳукумат соҳасидаги қонунлар юзасидан ўтказилган қиёсий-ҳуқуқий таҳлилларига кўра, турли мамлакатларда (АҚШ, Корея Республикаси, Европа мамлакатлари) электрон ҳукуматни ҳуқуқий тартибга солишининг турли моделлари танлаб олинган. Қонунларнинг барча моделларида фуқароларнинг давлат хизматларидан фойдалана олишлари, давлат органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлаш, давлат органлари фаолиятининг самардорлигини ошириш учун ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ)дан фойдаланишни кенгайтириш каби умумий мақсад ва вазибалар декларацияланган.

Юридик техникага кўра, қонунда энг кўп учрайдиган асосий тушунчаларга изоҳ берилган (3-модда). Қонунга кўра, электрон ҳукумат давлат органларининг жисмоний ва юридик шахсларга ахборот-

ги асосий принциплари назарда тутилди: давлат органлари фаолиятининг очиқлиги ва шаффофлиги, электрон давлат хизматларидан ариза берувчиларнинг тенг равишда фойдаланиши, "бир дарча" принципи бўйича электрон давлат хизматлари кўрсатиш, давлат органларининг ҳужжатларини бирхиллаштириш, электрон ҳукуматнинг ягона идентификаторларидан фойдаланиш, электрон давлат хизматлари кўрсатиш тартибини мунтазам такомиллаштириб бориш, ахборот хавфсизлигини таъминлаш.

Қонунга асосан электрон ҳукумат соҳасида ягона давлат сиёсати амалга оширилиши таъминлаш — Вазирлар Маҳкамасига, бу борада ягона давлат сиёсатини амалга ошириш — Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлигига (ваколатли орган сифатида) юклатилди.

Электрон давлат хизматлари ахборот ва интерактив давлат хизматлари тарзида бўлиши мумкин (18-модда). Ахборот давлат хизматлари тўлиқ ва ишончли бўлиши лозим. Дарҳақиқат, ушбу хизматларнинг истеъмолчиси барча ҳолларда ҳам мутахассис бўлавермаслиги, бу борада тегишли даражада билимларга эга бўлмаслиги, қолаверса, кўпинча кузатиладиган ҳолат

Миродил БОРОТОВ,
Бosh прокуратуранинг
ОУК катта ўқитувчиси

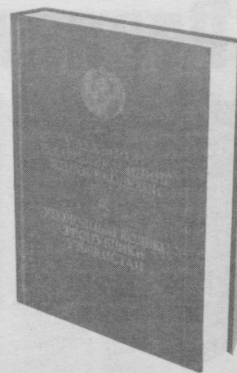
бўйсунув тартибда юқори турувчи органларга ёки мансабдор шахсларга ёхуд судга шикоят қилиш, электрон давлат хизматлари кўрсатиш сифатини баҳолашда иштирок этиш, такомиллаштириш юзасидан таклифлар бериш каби лардир. Хулоса шунки, кўрсатиладиган электрон давлат хизматлари сифатли бўлиши лозим. Сифат, адабиётларда айтилганидек, биринчи галда фарқ, иккинчи галда ишонч, учинчи галда баҳо, тўртинчи галда обрўни белгилайди. Бу обрў — давлат органлари, улар мансабдор шахсларнинг тизимли давлат обрўсидир.

Шунинг учун ҳам Интерактив давлат хизматлари электрон давлат хизматларининг тасдиқланган регламенти асосида кўрсатилиши керак.

Электрон ҳукумат инфратузилмаси: марказий маълумотлар базаларидан, идораларо электрон ҳамкорлик қилиш тизимидан, давлат органларининг ахборот тизимлари ва ахборот ресурслари ҳамда уларнинг мажмуаларидан, давлат органларининг расмий веб-сайтлари ва ягона интернет давлат хизматлари порталидан, маълумотларга ишлов бериш маркази ва идораларо маълумотлар узатиш тармоғидан иборатдир.

Давлат хизматларини кўрсатишда ва идораларо электрон ҳамкорлик қилишда "Электрон ҳукумат" тизимининг фойдаланувчиларини ҳақиқий идентификациялаш таъминлаш мақсадида 2015 йилнинг 17 декабрида Вазирлар Маҳкамасининг "Жисмоний ва юридик шахслар марказий маълумотлар базаларини шакллантириш ва "Электрон ҳукумат" тизими фойдаланувчиларини идентификациялашнинг ягона ахборот тизимини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори қабул қилинди. Қарорга кўра, берилаётганда бир марта генерацияланган, ноёб ва ўзгаририлиши мумкин бўлмаган рақамлар жисмоний ва юридик шахсларнинг ягона идентификаторлари ҳисобланади. Марказий маълумотлар базалари Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги томонидан юритилади.

Бир сўз билан айтганда, мазкур қонуннинг қабул қилиниши ва кучга кириши — мамлакатимизда фуқаро ва давлат бир-бирига нисбатан ўзаро ҳуқуқдорлиги ва бурждорлигининг ёрқин намунаси бўлиб, бу амалда давлат деб аталмиш ижтимоий-сиёсий тузилманинг ўз зиммасидаги ижтимоий вазибаларга тўла мис келади. Конституциянинг 2-моддасида нормаланганидек, "Давлат халқ иродасини ифода этиш, унинг манфаатларига хизмат қилади". Айни вақтда шунинг ҳам айтиш лозимики, қонун нормаларини амалга ошириш давлат секторидан катта кучни талаб қилади. Қонун кучга кириши билан давлат органлари, фуқаролар ва тижорат ташкилотлари ўртасидаги электрон ҳамкорлик учун қатор тўсиқлар бартараф этилади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг Олий Мажлис Сенати ва Қонунчилик палатасининг 2010 йил 12 ноябрдаги қўшма мажлисидаги "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси" деб номланган маърузасида мустақиллик йилларида республикамизни сиёсий, ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан юксалтириш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, қонун устуворлигини таъминлаш бўйича олиб бориладиган ишлар таҳлил қилиниб, демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим 6 та устувор йўналиши белгилаб берилган. Ана шу йўналишлардан бири суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ этишидир.

Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши инсонпарварлик намунаси

Давлатимиз раҳбари мазкур маърузада "Мамлакатимизни демократик янгилашнинг бугунги босқичдаги энг муҳим йўналишларидан бири бу — қонун устуворлиги ва қонунийликни мустаҳкамлаш, шахс ҳуқуқи ва манфаатларини ишончли ҳимоя қилишга қаратилган суд-ҳуқуқ тизимини изчил демократлаштириш ва либераллаштиришдан иборатдир" деб таъкидлаган эди.

Дарҳақиқат, мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб республикамизда суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилишга алоҳида эътибор қаратилди, суд органларини инсон ва фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза этишга хизмат қиладиган органга айлантириш учун кенг қўламли ишлар амалга оширилди.

2001 йилда "Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонуннинг қабул қилиниши жуда катта аҳамиятга эга бўлди. Мазкур қонунга кўра, жиноятларнинг таснифи ўзгаририлди. Оғир ва ўта оғир тоифадаги жиноятларнинг қарийб 75 фоизи ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига ўтказилди.

Иқтисодиёт соҳасидаги жиноят ишлари бўйича қамок ва озодликдан маҳрум этиш жазолари ўрнига жарима шаклидаги иқтисодий санкцияни қўллаш имкониятининг анча кенгайтирилиши, жиноий жазо тизимидан инсонпарварлик тамойилларига мутлақо эътибор бўлган мол-мулкни мусодара қилиш тарзидаги жазо тури чиқариб ташланиши инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш сари ташланган муҳим қадам бўлди.

Жиноят кодексининг 11 та моддасига етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда озодликдан маҳрум қилиш тарзидаги жазонинг қўлланилмаслиги, воғга етмаганларга нисбатан озодликдан маҳрум қилиш жазосини тарбия колонияларида ўтатиш, ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган,

Абдурайхон МУХАММАДИЕВ,
Нишон тумани прокурори

эҳтиётсизлик оқибатида, қасддан унча оғир бўлмаган жиноят содир этган шахсларга, ҳомиладор, уч ёшгача болалари бўлган аёллар, ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлган шахсларга нисбатан озодликдан маҳрум этиш жазоларининг тайинланмаслиги жорий этилди.

Жиноий жазолар либераллаштирилиши давом этирилиб, Ўзбек халқининг раҳмдиллиги ва кеңиримлиги каби қадриятларига мос равишда ярашув институти жорий этилди. Натижада ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятларни биринчи марта содир этган шахс, агар ўз айбига иқроқлик билдирса, жабранувчи билан ярашса ва етказилган зарарни бартараф этса, жиноий жавобгарликка тортилмайдиган ва жиноят иши ярашув асосида тугатиладиган бўлди.

Қайд этиш жоизки, Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 20 августдаги Қонунига кўра, жиноий жазолар янада либераллаштирилди. Иқтисодий соҳадаги айрим жиноятларни содир этган шахсларга нисбатан етказилган зарарлар қопланган тақдирда озодликдан маҳрум этиш тарихидаги жиноий жазоларнинг қўлланилмаслиги, қатор жиноятлар бўйича эса жиноятни содир этган шахсларнинг жиноий жавобгарликдан озод қилиниши белгиланди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 180-моддасида илгари сохта банкротлик, яъни ҳўжалик юритувчи субъектнинг ўз мажбуриятларини иқтисодий жиҳатдан бажара олмаслиги ҳақидаги талаб турби, ҳақиқатга тўғри келмайдиган эълон бериши кредиторларга кўп миқдорда зарар етказилишига сабаб бўлса, бунинг учун жиноий жавобгарлик белгиланган бўлиб, ушбу модданнинг иккинчи қисмида етказилган моддий зарар уч қарра миқдорда қопланган тақдирда, озодликдан маҳрум қилиш тарихидаги жазонинг қўлланилмаслиги кўрсатилган эди.

(Давоми 10-бетда)

коммуникация технологияларини қўллаш йўли билан давлат хизматлари кўрсатишга доир фаолиятини, шунингдек идораларо электрон ҳамкорлик қилиш таъминлашга қаратилган ташкилий-ҳуқуқий чора-тадбирлар ва техник воситалар тизимидир. Бир сўз билан айтганда, электрон ҳукумат давлат органлари ва кенг аҳолини боғловчи ўзига хос тизимдир.

Қонуннинг 4-моддасида электрон ҳукуматнинг асосий вазибалари сифатида давлат органлари фаолиятининг самардорлигини, теъкорлигини ва шаффофлигини таъминлаш, уларнинг масъулияти ва ижро интизомини кучайтириш, аҳоли ва тадбиркорлик субъектлари билан ахборот алмашини таъминлашнинг қўшимча механизмларини яратиш нормаланди.

Ҳар бир фаолият, ҳар бир соҳанинг ўз принциплари бўлгани каби қонунда ҳам электрон ҳукуматнинг куйида-

шунки, хизмат тақдим қилувчи объектив таънаш имконини берувчи тўлиқ, ишончли ахборотни беравермаслиги мумкин. Бундай ахборот оқибатида истеъмолчининг манфаатларига путур етиши табиий. Шу маънода қонун ариза берувчи (давлат органига сўров билан муружаат этувчи, электрон давлат хизматлари истеъмолчиси бўлган жисмоний ва юридик шахс)нинг электрон давлат хизматларини олиш чоғидаги ҳуқуқларини нормалайди. Яъни улар, электрон давлат хизматларини ўз вақтида ва тасдиқланган регламентларга мувофиқ олиш, ушбу хизматлар кўрсатиш тартиби тўғрисида тўлиқ ва ишончли ахборот олиш, турли шакллар (расмий веб-сайт, телефон, электрон почта, теъзор алоқа каби) орқали ахборот олиш, ушбу соҳадаги давлат органларининг қарорлари, улар мансабдор шахсларининг ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан

Разиллик ортидан қотиллик

Тайинли касб-корни эгалламаган, коллеждаги ўқишни охирига етказмаган Ойбек Сулаймонов маълум вақт ўзга юрларда ёлланма ишчи бўлиб ишлаб юрди. Ўтган йилнинг бошларида Жиззахга қайтган Ойбек ота-онасига уй ишларида қарашиб вақт ўтказарди. Баҳор фасли охирида бораётганида О.Сулаймонов иш излаб Бахмал тумани томон йўл олди.

Бирок у ердан ўзига маъкул иш топа олмади. Тушлик пайтида нима қилишни билмай даракот соясида турганида у томон келаётган воғга етмаган Мадина Ҳамидовага (жабрланувчининг исм-фамилияси ўзгартирилган) кўзи тушиб, миясида жирканч ният пайдо бўлди. Ёш қизчани алдаб, ўзининг қабиҳ ниятига етиш режаларини туза бошлаган Ойбек Мадина яқинига етиб келганида уни суҳбатга тортиди.

— Исмингиз нима?
— Мадина.
— Кимнинг қизисиз? — деди Ойбек олдиндан ўйлаган режаси бўйича суҳбатни давом эттириб.
— Шуҳрат аканинг қизиман.

— Шуҳрат аканими? — худди ўзини қизинг отасини танийдигандай тутиб. — Дадангизни яхши таниман. Ундан қарзим бор эди, телефон ҳам бериб юборардим. Пул билан телефон уйда турибди, мен билан борсангиз бериб юборардим.

М.Ҳамидова унинг асл мақсадида беҳабар О.Сулаймонов бошлаган томон эргашди. Ойбек эса қаерда ниятига етиш мумкинлигини ўйлаб, ҳар тарафга аланглаб боради. Иллат излаганга иллатдир дунё деганларидек, йўлидан шундай жой ҳам топила қолди.

Курилиши охирига етмаган ҳовлига кўзи тушган О.Сулаймонов илдамлаб, уйни "разведка" қилиб келди. Ҳовли атрофида ҳеч ким кўринмаганидан кейин Ойбек ичкарига кириш йўллари қидиришига тушади.

Бир деразасининг ёпилмаганлигини кўриб, ўша ердан ичкарига киришни мақсад қилди. Мадина етиб келганидан сўнг яна қизалоқни авради.

— Менинг уйим узокда. Бирга борсангиз чарчаб қоласиз. Кўчада кутиб турсангиз, итлар бор, ташлаб олиши мумкин. Манави уйда, — курилиши тугалланмаган ҳовлига ишора қилиб, — кутиб турсангиз, мен пул ва телефони олиб келаман. Кутиб тура олсангизми?

— Ҳўп, — дейди Мадина розилик бериб.

Қизни алдаб, мўлжалланган уйда қолдиришга кўндирган Ойбек дераза орқали Мадинани ичкарига кириштириб, ўзи кўча бўйлаб пастроққа тушади. Тахминан 10 дақиқа ташқарида айланиб юргач, ортига қайтади. Дераза орқали ичкарига кирди.

— Олиб келдингизми? — дейди Мадина уни кўриб.

— Ҳозир олиб келишадим. Озгина кутиб тураман. Телефонингиз борми? — дейди гапни айлантириб.

— Телефоним йўқ.

— Хоҳласангиз телефон олиб бераман, агар...

Аста-секин мақсадга кўчган Ойбек қизнинг ожиз аҳволдалиги, ёшлиги туфайли ўзига нисбатан содир этилаётган ҳаракатларнинг моҳияти ва хусусиятини тушуниб етмаслигидан фойдаланиб, қизнинг қаршилик кўрсатишига қарамасдан ўзининг жирканч ниятини амалга оширади. Номуси топталган М.Ҳамидова йиғлаб, унинг қилмишини ота-онасига айтиб беришини билдирганида Ойбек нима қиларини билмай қолди. Жинояти ошкор бўлишидан

Бобур КАМОЛОВ,
Бош прокуратура
бошқарма бошлиғи

қўрққан О.Сулаймонов қилмишини яшириш учун қиздан қутулиш режасига ўтади. Қизнинг ожизлигидан фойдаланиб, бўйнига чанг солади...

Ақлини енгиб, О.Сулаймоновни ўз йўригига юргизган шахвоний ҳирс уни яна бир жиноятга етаклади. Яъни бу кимса ифлос қилмишини яшириш учун қотилликка қўл урди. Эндиликда унинг олдида мурданги гумдон қилиш масаласи кўндаланг турарди. У бунинг ҳам йўлини топиб, марҳумани қопга жойлайди ва овлоқроқ жойдаги жарликка олиб бориб, ташлаб юборарди.

Шу билан жазодан қутулиб қолишни ўйлаган Ойбек қаттиқ янглишган эди. У тез орада қўлга олинди, қилмишига жавоб беришига тўғри келди.

Суд О.Сулаймоновга узил-кесил ўтатиш учун 24 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Фирибгарнинг найранглари

Аваллига янги кўчиб келган қўшни аёл билан муносабатлари ёмон эмасди. Салимаҳон (исм-фамилиялар ўзгартирилган) эрталаб ишга кетиб, кеч қайтарди. Ишдан қайтганида подвезд ёнида ўтирган қўшнилари билан бирров саломлашиб ўтар, фикру хаёли ёлғиз ногирон ўғли билан банд, гап сотишга ҳўши ҳам, вақти ҳам йўқ эди. Дам олиш кунлари ўғай билан кўчада сайр қиларди. Арзимаган гийбат гаплар туфайли янги қўшни Фаридаҳон билан айтишиб қолади. Хуллас, унинг турли ноўрин гапларидан безиллаб, ўйни сотиб, кўчиб кетишга қарор қилди. Нотариал идорага учради. Нотариус олд-сотди шартномаси учун хонадоннинг кадастр ҳужжати, коммунал хизмат идораларидан маълумотномалар зарурлигини тушунтирди.

Шерали ТОШБОЛТАЕВ,
Қувасой шаҳар прокуратурининг ёрданчиси

Келаси куни соат ўн бирда нотариал идорага бориб, Манзураҳон билан кўришди. У уч юз долларни санаб олиб, чўнтагига солди. Сўнгра қўл телефонда аллақим билан гаплашди.

— Буни Маҳбуба опага беринг. Опа билан ўзим гаплашиб оламан, — дея пулни қайтариб берди.

Салимаҳон кадастр идорасига йўл олди. Иккинчи қаватга чиқиб, Маҳбубаҳоннинг хонасига кирди. У пулни қўлига олмай, "Стул устидаги қоғозлар орасига қўйинг", деди. Қўлидаги рўқчада пулни санади. Салимаҳон берган маҳалла фуқаролар йиғинининг маълумотномасига кўз югуртирди. "Бу бўлмайдими", дея маълумотномага ўзгартиришлар киритиб, қайтариб берди.

Сўнгра хонада ўтирган, гап нима ҳақдалигини англамаган ходимга "Олинг, сизда туратурсин, кейин оламан", деди. Салимаҳон ва ходим чиқиб кетганидан кейин, хонага ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари кириб келишди. Савол-жавоблардан кейин, ходим биринчи қаватдаги яшириб қўйган жойидан порани — 300 АҚШ долларини олиб топширди.

Манзура Комилова нотариал идорада расман ишламаган, мурожаат этган фуқароларга йўл-йўриқ, маслаҳат бериб турган. Жинойи шериги, Қувасой шаҳар "Ермулқкадастр" қорхонаси ходими М.Султонова билан тил бириктириб, фуқарони алдаб, фирибгарлик билан пора талаб қилиб олган. Гарчи, тан олмасалар-да, уларнинг айби инкор этиб бўлмас далиллар, гувоҳларнинг кўрсатмалари билан тасдиқланди. Суд судланувчиларга қилмишларига муводий бўло ташинлади.

«Топқир»
ЙИГИТ

Мансур ҚАРШИЕВ,
Нукус шаҳар прокуратурининг ўринбосари

Инсон ўзининг онги ва ақл-идроки билан бошқа жонзолардан устун туради. Аммо айрим кимсаларнинг кўра-била туриб, нафси устун келиб, гайриқонуний ишларга қўл ураётгани ачинарли ҳолат.

Нукуслик Раметулла Азилханов ўз қилмишининг устаси фарангларидан бўлиб чиқди. У илгари бир неча маротаба гиёҳванд моддалар савдоси билан боғлиқ бўлган жиноятлари учун жазага тортилгандан кейин ҳам тегишли хулоса чиқармади ва яна жиноят йўлига қадам қўйди.

Р.Азилханов ўтган йилнинг баҳор ойларида Нукус шаҳрида жойлашган хиёбонларнинг бирига яширин равишда гиёҳвандлик воситаси бўлган ўсимлик экади. Шаҳарнинг гавжум бўлган ушбу жойида тақиқланган ўсимликнинг экилиши ҳеч кимнинг хаёлига ҳам келмади.

Ўзининг "топқирлигидан" суюнган Р.Азилханов гиёҳвандлик ўсимлиги униб чиққач, "захри қотил"ни вақти-вақти билан парваришлаб, ундан хабар олиб турарди. Ўсимлик барг ёзиб, унинг наша эканлиги билингандан сўнг Раметулла уни илдизи билан кўчириб, уйига олиб кетади. "Захри қотил"ни етиштириб, сотишга тайёрлаган Р.Азилханов хуфиёна ишларини ҳеч ким билмайдиган ҳаёлга борган эди. Кўза кунда эмас, кунда синади деганларидек, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан ўтказилган тадбирда Р.Азилханов ўзи етиштирган гиёҳвандлик моддасини пуллаётган вақтида қўлга олинди.

Р.Азилханов ўзининг "топқирлигини" жамяятда бирор фойдали ишга сарфлаганида эди, айни дамда умрининг 4 йил-у 8 ойини сим тўрлар ортида ўтказмас эди.

Идорага кейинги сафар борганида девонхона мутахассиси, кирувчи ва чиқувчи ҳужжатлар учун масъул Маҳбубаҳон Султоновага мурожаат этишни маслаҳат беришди. У Салимаҳонни диққат билан тинглаб, "Агар беш юз доллар берсангиз, уйингизни ҳамма ҳужжатларини тўғрилаб берадиган одамга рўбарў қиламан", деди. Кейин: "Нотариал идорада ишловчи Манзураҳонга учрашинг", деб тайинлади.

— Мушук текинга офтобга чикмайди, — деди Манзураҳон. — Олдиндан уч юз доллар, иш битганидан кейин қолган икки юз долларни берасиз, келишдикми? Еки уйингизга харидор топиб бераман. Икки миң беш юз долларга сотиб олиши мумкин. Вақтинча ишсиз, ногирон ўғли билан базўр кун ўтказаетган аёлнинг боши қотди.

Мамлакат тараққиётининг муҳим омили

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгандан кейин ўтган йиллар давомида таълим соҳасида ёш авлоднинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини таъминлаш борасида улкан тарихий ишлар амалга оширилди. Бугунги кунда мамлакатимизда маънавий ва жисмоний баркамол авлодни воёга етказиш масаласи биз учун умуммиллий, умумдавлат миқёсидаги ҳал қиловчи вазифа бўлиб, бу борада амалга оширилаётган кенг кўламли чора-тадбирлар жаҳон ҳамжамияти томонидан ҳам юксак баҳоланмоқда.

Жўрабек РАХМАНОВ,
Хоразм вилоят прокуратураси бўлими прокурори

ни йўқотгани йўқ. Янги бозор иқтисодиёти шароитида малакали, дунёқараши кенг мутахассисларни камол топтириш айнан шу соҳанинг ривожига ҳар томонлама боғлиқ.

Болаларнинг таълим соҳасидаги ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш мамлакат келажаги учун етук малакали кадрлар тайёрлашнинг ҳам зарурий шартни ҳисобланади. Ўзбекистон Республикасининг Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида халқимизнинг бой интеллектуал мероси ва умумбаъшарий кадрларга таянган ҳолда ҳамда замонавий маданият, иқтисодиёт, фан, техника ва технологияларнинг ютуқлари асосида кадрлар тайёрлаш жамият тараққиётининг муҳим шарти сифатида эътироф этилди. Зеро, Юртбошимиз: "Таълим-тарбия — онг маъсули, лекин айни вақтда онг даражаси ва унинг ривожини ҳам белгиладиган омилдир. Бинобарин, таълим-тарбия тизимини ўзгартирмасдан туриб, онгни ўзгартариб бўлмайди. Онгни, тафаккурни ўзгартирмасдан туриб эса биз кўзлаган олий мақсад — овоз ва обод жамиятни барпо этиб бўлмайди", деб беҳиз таъкидлаган.

Шу билан бирга, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурига биноан республикада узлуқсиз таълим тизимининг ўзбек моделини ишлаб чиқиш, таълим-тарбия жараёнини такомиллаштириш муҳим вазифалардан бири деб белгиланган. Бу вазифаларни муваффақиятли ҳал қилишда профессор-ўқитувчиларнинг роли бекиёс. Шу маънода олий таълим тизимида педагогик олий билимгоҳлар алоҳида ўрин тутди. Улар олий маълумотли профессор-ўқитувчилар, катта илмий-методик салоҳиятга эга бўлган халқ хўжалиги учун зарур малакали мутахассис кадрлар тайёрловчи масканлардир. Мамлакатимизда бундай олий таълим даргоҳлари ишини ҳар томонлама ривожлантиришга катта эътибор берилмоқда.

Хулоса ўрнида айтадиган бўлсак, Ўзбекистон Республикасида таълим-тарбия соҳасидаги олиб борилаётган давлат сиёсатининг асосий мақсади миллий таълимнинг таҳлили ва таълим тизимидаги жаҳон миқёсидаги ютуқлар асосида тайёрланган ҳамда юксак умумий ва касб-ҳунар маданиятига, ижодий ва ижтимоий фаолликка, ижтимоий-сиёсий ҳаётда мустақил равишда мўлжални тўғри ола билиш маҳоратига эга бўлган, истикбол вазифаларини илгари суриш ва ҳал этишга қодир кадрларнинг янги авлодини шакллантиришга йўналтирилган. Ҳар бир шахнинг таълим-тарбия соҳасидаги фаоллиги, унинг чинакам фуқаровий муносабати, демократик ислохотларга интилувчанлиги белгиланган мақсадларга тезроқ эришишининг муҳим омили бўлиб хизмат қилади.

Кўпчиликка маълумки, коррупция давлат бошқаруви тизимига путур етказиши, давлат хизмати ва давлат хизматчиларига салбий муносабатни вужудга келтириши билан хавфли иллатлар қаторига киради.

Хавфли иллат

Талип ШОРУСТАМОВ,
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Яшнобод туман бўлими бошлиғи

Европа Кенгаши доирасида мазкур ёндашувнинг шаклланиши европалик бир қанча олимлар (профессор Майер ва бошқалар) томонидан ўтказилган тадқиқотлар билан боғлиқ. Бу олимлар коррупция масалаларини уч алоҳида жиҳат: жиноий-ҳуқуқий, фуқаролик-ҳуқуқий, маъмурий-ҳуқуқий жиҳатларга бўлиб ўрганишни таклиф қилдилар.

Бунда, яъни коррупция масалаларининг муҳокамасида жиноий-ҳуқуқий жиҳат устунлик қилади. Ушбу ҳолат шу билан изоҳланадики, маъмурий ҳуқуқ ва фуқаролик ҳуқуқи коррупция ва у билан боғлиқ жиноятларнинг жиноят ҳуқуқида мустаҳкамлаб қўйилган таърифи сунанади. Шу сабабли коррупциянинг олдини олиш ва унга қарши курашиш, коррупция жиноятларининг оқибатларини тугатиш, бу жиноятлардан жабрланганларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини тиклаш борасида ишлаб чиқилаётган маъмурий-ҳуқуқий ва фуқаролик-ҳуқуқий чора-тадбирлар асосан иккиламчи хусусият касб этади.

Шуни таъкидлаб ўтиш лозимки, коррупцияга қарши курашиш жуда мушкул, чунки у нафақат яширин тарзда, балки жиноий тил бириктирилган ҳолда содир этилади. У одатда шикоят берилишига сабаб бўлмайди, чунки айбдор тарафлар қонунга хилоф битимдан наф кўрадилар. Хатто товламачилик йўли билан ҳақ беришни талаб қилиш устидан шикоят ҳам камдан-кам ҳолларда берилди. Чунки турли мамлакатларда яшайдиган одамлар коррупцияга қарши кураш жараёнига ишонсизлик билан қарайдилар.

Бундан ташқари, коррупция, айниқса, бозор иқтисодиёти, эркин савдо ва демократия шароитида оддий порахўрликдан иборат эмас. Лоббизм, фаворитизм, протекционизм, сиёсий мақсадларга бадаллар, сиёсий арбоблар ва давлат амалдорларнинг корпорациялар ва хусусий фирмаларнинг фахрий президентлари лавозимига ўтиш аънавалари, тижорат ташкилотларини давлат бюджети ҳисобидан моллаштириш, давлат мулкни акциядорлик жамиятларига ўтказиш, жиноий уюшмаларнинг алоқаларидан фойдаланиш ва ҳоказолар коррупциянинг никобланган шакллари ҳисобланади.

Мамлакатимиз Президенти Ислам Каримов ушган жиноятчилик ва коррупция давлатларнинг, айниқса, мустақил демократик тараққиёт йўлига яқиндагина кирган ва ўтиш даврини бошидан кечираётган мамлакатларнинг хавфсизлигига бевосита таҳдид солаётганига жаҳон жамоатчилиги эътиборини қаратиб, шундай таъкидлаган эди: "Ўтиш даврида янги иқтисодий механизмлар шакллантирилаётган бир пайтда аҳолининг асосий кўпчилиги бозор шароитида яшашни эндигина ўрганаётганлигидан ва унинг объектив қонунларини пайқай бошлаганлигидан фойдаланиб, амалга оширилаётган иқтисодий жиноятлар тоифаси катта хавф туғдиради".

Коррупцияга йўл очадиган омиллар сирасига ҳокимият органлари тизимини мураккаблиги, буйруқбозлик таомилларининг кўпчилиги каби жиҳатларни киритиш мумкин. Ташкилий тушун-

мовчиликларни фуқароларнинг коррупцион ҳуқуқ-атворини рағбатлантиришдан фарқлаш баъзан жуда қийин кечади. Тақлиқлар, руҳсат бериш таомиллари сонининг ҳаддан ташқари кўпчилиги, давлат ҳокимияти органлари фаолиятига жалб қилинган фуқароларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш тизими ва ҳуқуқий асосларининг йўқлиги ҳам коррупцияга йўл очди.

Бундан ташқари, "коррупция" тушунчасини қонун йўли билан мустаҳкамлаш коррупцияга қарши кураш олиб борадиган турли субъектларнинг ваколатлари доираси ва фаолиятининг миқёсини аниқлаш, уларнинг қун-ғайратини тўғри мувофиқлаштириш имконини беради. Акс ҳолда коррупцияга қарши кураш олиб борадиган субъектларнинг ҳар бири уни мазкур ҳодисанинг ўз талқинидан келиб чиқиб амалга оширишига барҳам бериши қийин кечади. Кўпинча коррупцияга қарши кураш никоби остида ҳокимият билан боғланмаган оддий жиноятни аниқлаш яширин бўлади. Ваҳоланки, айнан ҳокимият билан боғлиқлик белгиси коррупция тўғрисида сўз юритиш имконини берадиган асосий белги ҳисобланади. Аниқланган ва барҳам берилган коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар миқдори ҳақидаги статистик маълумотлардаги фарқлар шу билан белгиланади.

Шуни ҳам унутмаслик керакки, ҳозирги даврда коррупция муаммосига амалда жаҳондаги исталган мамлакатда дуч келиш мумкин. Бироқ бу — коррупция ҳамма жойда бир хил, дегани эмас. Коррупциянинг юзага келиши сабаблари ҳамма жойда турлича бўлиб, тарихий давр ҳамда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш хусусиятлари ҳам боғлиқ бўлади. Шунинг учун жиноятчиликнинг олдини олиш ва унга барҳам бериш бўйича универсал маъмурий-ҳуқуқий воситаларни ишлаб чиқишга уриниш амалда самара бермайди.

Халқаро миқёсдаги коррупциядан қаттиқ ташвишга тушган халқаро ҳамжамият миллий қонунчиликда ўз мамлакатидан ташқарида содир этилган — амалдорларни пора эвазига оғдириш учун ҳам жиноий жавобгарликни назарда тутишни тавсия этади. Бундай жавобгарликни жорий этган биринчи мамлакат АҚШ ҳисобланади. 1977 йилда АҚШнинг йирик корпорациялари чет эл бюртмаларини олиш учун пора берганлиги фош этилганидан сўнг чет элдаги коррупция фаолияти тўғрисида қонун қабул қилинди. Унда корпорациялар учун 2 миллион долларгача жарима ва жисмоний шахслар учун 5 йилгача озоликдан маҳрум қилиш назарда тутилган.

Шуни таъкидлаб ўтиш лозимки, халқаро ҳужжатларда нафақат жиноий-ҳуқуқий, балки процессуал, маъмурий, фуқаролик-ҳуқуқий, ташкилий қоидалар ва тавсиялар ҳам кўп бўлиб, улар бу соҳадаги мамлакатимиз қонун ҳужжатларини такомиллаштириш учун долзарб аҳамиятга эга.

Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши

(Давоми.
Бошланishi 7-бетда)

Янги Қонунга кўра мазкур модданинг иккинчи қисми қуйидаги тахирда баён этилди: "Етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда озодликни чеклаш ва озодликдан маҳрум қилиш тарихидаги жазо қўлланилмайди". Демак, эндиликда фақат етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланса кифоя, аввалгидек уч баварар қоплаш талаб этилмайди.

Жиноят кодексининг 181-моддасида ҳам илгари шунга ўхшаш жазо чораси кўзда тутилган эди. Яъни ҳўжалик юритувчи субъектнинг ҳақиқатга тўғри келмайдиган маълумот ва ҳўжатларни тақдим этиш, бухгалтерлик ҳисоботларини бузиб кўрсатиш йўли билан иқтисодий жиҳатдан ўзининг тўловга қодирлигини йўқотганлигини ёки иқтисодий ночорлигини бошқача тарзда қасддан яшири-

ши кредиторларга кўп миқдорда зарар етказилишига сабаб бўлса, жиноий жавобгарликка тортилиши, ушбу модданинг иккинчи қисмида агар етказилган моддий зарар уч қарра миқдорда қопланган тақдирда, озодликдан маҳрум қилиш тарихидаги жазонинг қўлланилмаслиги қайд этилган эди.

Мазкур модданинг иккинчи қисми ҳам янги тахирда қабул қилиниб, етказилган моддий зарарнинг ўрни қопланган тақдирда озодликни чеклаш ва озодликдан маҳрум қилиш тарихидаги жазонинг қўлланилмаслиги белгиланди.

Жиноят кодексининг 184-моддаси эса қуйидаги мазмундаги бешинчи қисм билан тўлдирилди: "Биринчи марта жиноят содир этган шахс, агар у солиқ текшируви материалларини қўриб қишш натижалари бўйича давлат солиқ хизмати органининг қарорини олган кундан эътиборан ўттиз кун ичида солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар, шу жум-

ладан пенялар ва бошқа молиявий санкциялар тарзида давлатга етказилган зарарнинг ўрнини тўлиқ қопласа, жавобгарликдан озод қилинади";

184¹-модданинг тўртинчи қисмида эса бюджетдан молияланадиган муассасалар ва ташкилотларга иш ҳақи, нафақалар, стипендиялар ва уларга тенглаштирилган бошқа харажатлар тўлови учун пул маблағлари бериш банкларнинг раҳбарлари ва бошқа мансабдор шахслари томонидан асоссиз равишда кечиктирилганлиги учун жиноий жавобгарлик белгиланган эди. Янги Қонунга биноан ушбу тўртинчи қисм чиқариб ташланди.

Жиноят кодексининг аввалги тахирдаги 188-моддасининг 1-қисми бўйича белгиланган тартибда рўйхатдан ўтишдан бўйин товлаб, назорат қилинмайдиган фойда (да-

ромад) олиш мақсадига савдо ёки воситачилик фаолиятини амалга оширганлик учун, мазкур модданинг 2-3-қисмларида эса хавфли рецидивист томонидан; кўп миқдорда; бир гуруҳ шахслар томонидан олдидан тил бириктириб; жуда кўп миқдорда; уюшган гуруҳ томонидан ёки унинг манфаатларини кўзлаб савдо ёки воситачилик фаолиятини амалга оширганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланган эди.

Жиноят кодексининг ушбу моддаси янги тахирда баён этилиб, давлат рўйхатидан ўтмасдан тадбиркорлик фаолиятини жуда кўп миқдордаги назорат қилинмайдиган даромад олган ҳолда амалга оширганлик учунгина жиноий жавобгарлик белгиланди.

Илгари Жиноят кодекси 189-моддасининг биринчи қисмида маъмурий жазо қўлланилганидан кейин савдо ёки

хизмат кўрсатиш қоидаларини анча миқдордаги қийматда бузганлик, иккинчи қисмида товарлар савдоси ёки хизмат кўрсатиш қоидаларини кўп миқдордаги қийматда хавфли рецидивист ва бир гуруҳ шахслар томонидан олдидан тил бириктириб бузганлик учун жиноий жавобгарлик кўзда тутилган бўлса, янги тахирга кўра ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмлари чиқариб ташланди ва фақатгина товарлар савдоси ёки хизмат кўрсатиш қоидаларини жуда кўп миқдордаги қийматда бузганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланди.

Хуллас, юқорида қайд этилган қонуннинг қабул қилиниши демократик давлат қуриш ва эркин фуқаролик жамаиятини барпо этиш жараёнида суд-ҳўқуқ ислохотларини амалга оширишда яна бир қадам бўлди.

Кема кит билан тўқнашиб кетди

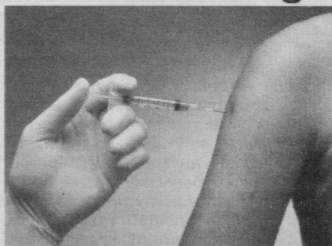
Жанубий Корея қирғоқлари яқинида япон йўловчи кемасининг сув ости қаноти кит билан тўқнашиб кетган. Натижада тўрт киши жароҳатланган.

Жанубий Кореянинг Пусан портидан Фукокуга йўл олган тезсузар "Beetle" кемаси соатига 55 километр тезликда кетаётганида мазкур фоҳиа юз берган.

"Киодо" агентлигининг маълумотига кўра, кема бортида 180 йўловчи бўлган. Жанубий Кореянинг "Рёнҳал" агентлиги эса тўқнашув кема бортида йўқилиб тушиш ёки зарбалар оқибатида тўрт кишининг жароҳатланганини маълум қилди. Кеманинг ўзи эса жиддий шикастланмаган. Бироқ у Пусандаги портга қайтиб келган. Жабрланганлар эса шифохонага етказилган.

Вакцина ихтиро қилинган кун

Ўлатга қарши вакцина билан инсонлар илк мартаба 1897 йилнинг 10 январь кuni эмланган эди.

Инсоният тарихидаги муҳим ихтиролардан бири бўлган ушбу вакцинани микробиолог Владимир Хавкин яратган эди. Уша даврнинг машҳур олими Луи Пастер "Ўқувчиларимдан бири ўлатни тўхтатади", дея таъкидлаганди.

Л.Пастер бу фикрни вафотидан бир неча кун олдин микробиология институтига сўнги мартаба келган пайтида айтганди. Уша кuni унга ўқувчиси Александр Йерсен томонидан кашф этилган ўлатни чақирувчи бактерия микроскоп остида намойиш этилганди. Мана шу ихтиро вакцина яратилишига сабаб бўлди.

1893-1915 йилларда Владимир Хавкин Хиндистонда фаолият олиб борган. 1896 йилда у Бомбейда лабора-

тория ташкил этади. Айнан шу ерда у ўлатга қарши вакцинани яратди ва ўзида синаб кўрди. Янги вакцина ҳам терапевтик, ҳам профилактик таъсирга эга эди. Вакцинадан сўнг касалланиш икки баравар, ўлим эса тўрт бараварга камайган. Шундан сўнг В.Хавкин вакцинаси билан эмлаш кенг тарқалган. XX асрнинг 40-йилларига қадар Хавкин вакцинаси ўлатга қарши ягона дори бўлган.

Фоҳиага етаклаган телефон

Хитойла телефондан бошини кўтармай қанал четидаги йўлдан кетаётган аёя сезгирлигини йўқотган ва сувга тушиб чўкиб кетган. Ушбу нохуш воқеа Вэньчжоу шаҳри туманларидан бирида содир бўлди, деб хабар бермоқда "Daily Mail" нашри.

Аёянинг яқинлари унинг чўкиб кетганини полиция марҳуманинг оёқ қийимини сувдан топгандан кейин билмишган. Аёянинг қаналга тушиб кетгани видеокузатув камералари томонидан аниқланган. Маҳаллий ҳўкимият худуд аҳолисини қаналлар бўйлаб кетаётганда эҳтиёткор бўлишга ҳамда харақатланаётганда телефонга чалгимасликка чақирди.

Мьянма бозоридаги ёнғин

Мьянманинг энг йирик шаҳри бўлиши Янгоннинг кўп қаватли бозорида келиб чиққан ёнғин 1,6 минг дўконни йўқ қилиб юборди. Бу ҳақда "Синьхуа" агентлиги хабар бермоқда.

Олов савдо марказининг юқори уч қаватини қамраб олган ҳамда тиббий ва косметик, қийим-кечак ва текстиль, озиқ-овқат маҳсулотлари сотиладиган дўконларни кулга айлантирган.

Тахминий ҳисоб-китобларга қараганда, етказилган зарар камида 2,7 млн. АҚШ долларини ташкил қилади.

Ёнғини ўчириш билан 600 киши ва 65 техника шўғулланган. Айрим маҳсул хизмат ходимлари ёнаётган конструкциялар кулаши оқибатида жабрланган.

Ёнғин сабаблари ўрганилмоқда.

Тўқликми ёки исрофгарчилик...

Мутахассисларнинг ўтказган тажрибаларига кўра, ривожланган давлатларда 40 фоизга яқин озиқ-овқат маҳсулотлари чиқитга чиқиб кетаётган экан.

Таъкидланишича, мазкур чиқиндилардан чиқадиган газ иқлимни ва атроф-муҳитни зарарлайдиган газлар орасида учинчи ўринни эгаллаган. Муаммонинг асосий сабаби озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжнинг ошиши ва одамлар сонининг ўсишидир. Сотувчилар ўз савдолари ҳажмини ошириш мақсадига дўконларни озиқ-овқат маҳсулотларига тўлдирдилар. Харидорлар эса меъёрдан ортиқ маҳсулотлар сотиб олишади.

Гарвард университети олимларининг аниқлашлари-ча, биргина америкаликлар бир йилда 165 млрд. АҚШ долларига яқин озиқ-овқат маҳсулотларини чиқитга чиқаришар экан.

"Натур Продукт" сайти чиқиндилар асосан нима сабабдан чиқиншини кўрсатиб берувчи маҳсул режа ишлаб чиқийди. Маълум бўлишича, озиқ-овқат маҳсулотлари чиқиндисининг 50 фоизга яқини тайёр салатларнинг вақтида истеъмол қилинмаганлиги боис ташлаб юборилишидан юзага келар экан.

Темирийўл бир ўқувчи учун ишлайди

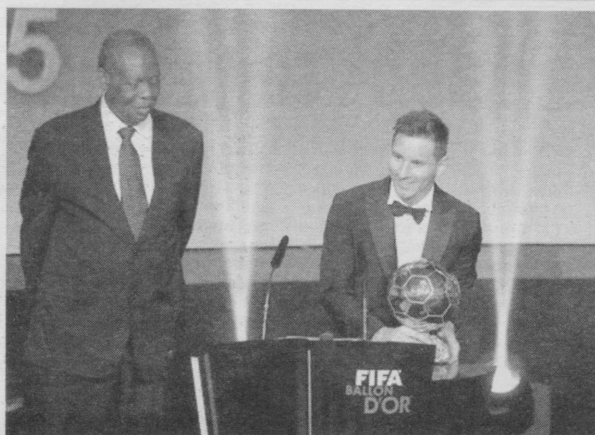
Хитой оммавий ахборот воситаларининг маълумот беришича, Япониянинг Хоккайдо оролидаги Ками-Сиратаки темирийўл станцияси ягона йўловчи учун ишламоқда.

Уч йил аввал Япония темирийўл корхонаси у қадар узоқ бўлмаган йўналишлар бўйича ҳарақатни тўхтатиш ҳақида қарор қабул қилган эди. Бироқ Ками-Сиратаки станциясида ўқувчи қиз яшашни ҳарақатни қисман тиклашга қарор қилишди.

Мазкур станцияда поездлар кун давомида икки мартаба турли вақтлар оралиғида, яъни қизчанинг дарсларига боғлиқ равишда тўхтайдди.

2016 йилнинг март ойида қизча мактабини тамомлайди. Ана шундан кейин мазкур йўл бўйлаб ҳарақат батамом тўхтатилди.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди

«Олтин тўп»: Мессига «5»

11 январь оқшомида Швейцариянинг Цюрих шаҳрида ФИФАнинг «Олтин тўп» маросими бўлиб ўтди. Мазкур тадбирда совринлар учун ўтказилган сўрвнома натижалари эълон қилинди.

Одатдагидек бу сафар ҳам «Барселона» клуби ҳужумчиси Лионель Месси ва «Реал» жамоаси ҳужумчиси Криштиану Роналдулар бош мукофот учун кураш олиб боришди. Яқунда эса Месси «Олтин тўп»ни қўлга киритди. Шунингдек, маросим давомида бошқа номинациялар бўйича ҳам энг яхшилар аниқланди. Жумладан, аёллар ўртасида йилнинг энг яхши футболчиси сифатида АҚШлик футболчи Карли Ллойд тан

тиб ўтади, Лео бунгача 2010, 2011, 2012 ва 2013 йилларда энг яхши, деб топилган эди.

Лионель Месси — 41,33; Криштиану Роналду — 27,76; Неймар — 7,86 фоиз овоз тўлади.

Шунингдек, маросим давомида бошқа номинациялар бўйича ҳам энг яхшилар аниқланди. Жумладан, аёллар ўртасида йилнинг энг яхши футболчиси сифатида АҚШлик футболчи Карли Ллойд тан

олинди. У ўз терма жамоаси билан 2015 йилда ўтказилган мундиалда жаҳон чемпионлигини қўлга киритди. Ушбу номинация голиблиги учун кучли учлика Германиялик Селия Сашич ва Япониялик Ая Мияма кирганди. Ўз навбатида АҚШ терма жамоаси бош мураббийи — Эллис Йилнинг энг яхши аёллар футболчи мураббийи, деб топилди. Эраклар ўртасида йилнинг энг яхши мураббийи номига ўтган мав-

сумда клуби билан 5 та совринни қўлга киритган «Барселона» жамоаси устози Луис Энрике лойиқ топилди.

Бразилиянинг «Гоянезия» клуби футболчиси Уэнделл Лира томонидан урилган гол ФИФА томонидан 2015 йилнинг энг чиройли голи, деб топилди.

ФИФАнинг «Fair Play» соврини эса Германиянинг «Шальке-04» клубида мураббийлик қилаётган ганалик собиқ фут-

болчи Жеральд Асамоага топширилди.

Маросим давомида йилнинг рамзий терма жамоаси ҳам эълон қилинди. Жамоага эсдалик совгасини Самуэль Это'О топширди. Дарвозабон — Мануэль Нойер (Бавария); ҳимоячилар — Тиагу Силва (ПСЖ), Марсело (Реал), Серхио Рамос (Реал), Дани Алвес (Барселона); ярим ҳимоячилар — Андрес Иньеста (Барселона), Лука Модрич (Реал), Поль Погба (Ювентус); ҳужумчилар — Неймар (Барселона), Лионель Месси (Барселона), Криштиану Роналду (Реал).

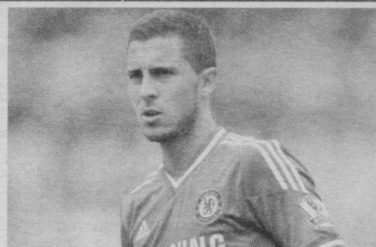
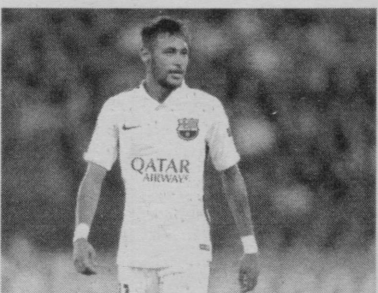

Неймар тамагирлик ва коррупцияда айбланмоқда

Испания прокуратураси «Барселона» клуби ҳужумчиси Неймарнинг жазоланишига эришмоқчи, дея хабар тарқатилмоқда хориж оммавий ахборот воситаларида.

Маълумотларга кўра, бразилиялик футболчи тамагирлик ва коррупцияда айбланмоқда. Худди шундай айблов Неймарнинг отаси, «Барселона» президенти Хосеп Бартомеу, клубнинг собиқ раҳбари Сандро Росель, «Сантос» клубининг собиқ президентлари Луис Алваро де Оливейра ва Одилио Родригесга нисбатан ҳам қўйилмоқда.

Прокуратура учун DIS фондининг кўрсатмалари асос бўлмоқда. Жамғарма вакилларининг сўзларига кўра, Неймарнинг «Сантос»дан «Барселона»га ўтиши учун тўланган сумманинг 40 фоизини DIS олиши керак бўлган. Амалда жамғарма 17,1 млн. евро олган. «Барселона» клуби эса унинг трансфери учун 83,3 млн. евро сарфлаган.

Азарнинг харидори бисёр

Англиянинг «Челси» клуби ҳужумкор ярим ҳимоячиси Эден Азар Лондон жамоасини тарқ этишга қарор қилди, дея ёзади Daily Mail.

«Челси» клуби 25 ёшли футболчининг трансферини 90 миллион фунтга баҳоламоқда. Азарга Мадриднинг «Реал» ва Парижнинг «ПСЖ» жамоалари қизиқиш билдиришмоқда. Агар мадридликлар расмий таклиф билан чиқишмаган бўлса, парижликлар «Челси» талаб қилаётган сумманинг ярмини тўлашга тайёрлар.

Аммо баъзи манбаларда футболчи учун курашда айнан «Реал» клуби фаворит ҳисобланмоқда. «Қироллик клуби» бош мураббийи Зайниддин Зидан Азарни икки марта «Реал»га таклиф қилишга уринган. Франциялик мутахассис, катта эҳтимол билан ёзда яна бир марта футболчини ўз жамоасига қўшиб олишга ҳаракат қилади. Шунингдек, Азар ҳам Зидан ўзининг кумири ҳисобланишини айтиб ўтган.

Маълумотларга кўра, «Челси» клубининг янги бош мураббийи номи эълон қилинмагунча Азар ўз келажаги борасида бир қарорга келмайди.

Левандовски Англия клублари нигоҳида

Германиянинг «Бавария» клуби ҳужумчиси Роберт Левандовски инглиз клублари қизиқиш доирасида бўлиб турибди.

Хабар қилинишича, 27 ёшли ҳужумчи билан «Челси», «МЮ» ва «Манчестер Сити» жамоалари қизиқмоқда. Хусусан, Левандовскининг ўзи ҳам бошқа чемпионатларда ўз кучини синая қўриш учун «Бавария»дан кетишга қарши эмас.

Мюнхенликлар ўз навбатида Левандовски учун 70 миллион фунт талаб қилмоқдалар. Эс-латиб ўтади, польшалик ҳужумчига Англия клубларидан ташқари «Реал», «Барселона» ва «ПСЖ» клублари ҳам қизиқиш билдирган.

«Зенит» Витцелни сотишга тайёр

Италиянинг «Милан» клуби раҳбарияти ҳамон Россиянинг «Зенит» жамоаси ярим ҳимоячиси Аксель Витцелни харид қилиш ниятидан воз кечгани йўқ.

Calciomercato нашрининг маълумотига кўра, питерликлар 26 ёшли бельгиялик футболчини 25 миллион евро эвазига сотишга тайёр.

Таъкидланишича, «Милан» жамоаси шунингдек, «Манчестер Юнайтед» клуби ярим ҳимоячиси Маруан Феллайни борасида ҳам музокара олиб бормоқда.

Авалроқ, Витцелга «Ювентус», «Челси» ҳамда «Тоттенхэм» жамоалари томонидан қизиқиш борлиги маълум бўлган эди.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди

Ўтганларнинг охирати обод бўлсин

Сурхондарё вилоят прокуратураси жамоаси Шеробод туман прокуратури Абдуназар Тураевага акаси

Эсонтурди ТўРАЕВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Наманган вилоят прокуратураси жамоаси вилоят прокуратураси фахрийси Раҳима Раҳимовага турмуш ўртоғи

Тўхтагани ДАДАМИРЗАЕВнинг вафот этганлиги муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

